

izrodio socijalizam svake ruke. Ovim pisac pokazuje, da nema pojma o papinstvu i razvoju socializma.

Jedino pravoslavlje oslobodilo se od židovskoga hilijazma i do zemaljske teokracije papizma, ono jedino nije vezano zemaljskim gradom, već ja u sebi slobodno, nezavisno i nije carstvo ovoga svijeta.

К. Лаппаран, Наука и апологетика. (K. Lapparan. Nauka i apologetika) Sergiev Posad 1911. c. 1 r.

Вл. I. Страховъ, Второе посланіе св. Ап. Павла къ Θεσσαλονикійцамъ Исагогико-экзегетическое изслѣдованіе. (Vl. I. Strahov, druga poslanica sv. Ap. Pavla Solunjanina. Izagogično-egzegetično istraživanje). Sergiev Posad, 1911. cijena 2 rublja 25 kop.

Јуст. Ольшевскій, Обличеніе штундизма. (Just. Olševski, Obličjenje štundizma). Poltava 1910. str. 275 c. 1 r. 50 kop. U južnoj Rusiji nastala je u zadnjoj četvrti 19. stoljeća dosta brojna sekta od 2 milijona pristaša prozvana po svojoj „Erbauungsstunde“ Štundiste, Štundizam. Sekta se oslanja u svojoj nauci na njemačke pietiste. Olševski je nastojao u navedenom djelu, da znanstveno pobije ovu sektu osobito na osnovu sv. Pisma.

В. Е. Макаровъ, Очеркъ исторіи старообрядчества отъ Никона до нашихъ дней. (V. E. Makarov, Oert historije starobredaca od Nikona do naših dana). 1911 c. 40 kop.

А. П. Мальцевъ, Православная церква и русскія учрежденія за границую: Австро-

Венгрия, Германији и Швеция. (A. P. Malcev, Pravoslavne crkve i ruske zadužbine (zavodi) za granicom: Austro-Ugarskoj, Njemačkoj i Švedskoj) Berlin 1911.

Poznati protojerej kod ruske crkve u Berlinu Malcev pružio je ovim djelom opširni prijedlog i važnija historična fakta ruske pravoslavne crkve i njezinog misionog djelovanja po stranim zemljama.

К. Григорьевъ, Богосознаніе Спасителя по первымъ тремъ евангеліямъ. (K. Grigorjev, Bogosoznanie Spasitelja po prvim trem evangelijam.) Har'kov 1911 33 str.

Ө. Е. Мельниковъ, Блуждающее богословіе. Обзоръ вѣроученія господ. церкви. (Th. E. Melnikov, Nauke o Bogu, što blude. Prijegled učenja vjere gosp. crkve). Moskva, 1911. c. 75 k.

Влад. Эрнъ, Борба за Логосъ. (Vlad. Ern, Borba za Logos) Izdanje „Put“ Moskva 1911, c. 2 rub. *Dr. Šimrak.*

Illustrierte Kirchengeschichte u svescima izdaje u svojoj nakladi priznato i zaslužno Leonovo društvo — Leo-Gesellschaft — u Beču. Pisci su poznati i na glasu učenjaci: dr. G. Rauschen, dr. J. Marx i dr. J. Schmid, od kojih je prvi profesorom u Bonnu, drugi u Trieru, a treći u Mainzu. Cijelo djelo bit će izdano u 20 svezaka u velikoj osmini. Cijena je svesku 70 filira.

Zadaća je ovoga djela ta, da prikaže povjest Crkve katoličke na temelju najnovijih istraživanja tako, da bude pomoću ilustracija ili slika pristupačno ne samo učenjacima već i cijelom narodu. Budući da se na vjeru katol. više no ikada navaljuje, samu

ustanovu Crkve, njezin razvitak i djelovanje nastoji krivo prikazati, samo da se slobodnije uzmogne njoj se izrugavati, o njoj i o papinstvu nedostojno govoriti, to će jamačno dobro doći ovakovo djelo, u kojem učenjaci, katoličkim duhom prožeti, izlažu povjesnicu Crkve katoličke objektivno, istinito, sa znanstvenom akribijom, bez predrasuda, da se ne samo čitatelj poučava već i ljubavlju rasplamljuje za svoju majku, Crkvu katoličku. Imena pisaca, a i ugled izdavatelja jamči nam, da će djelo biti solidno obradjeno, i da će biti i ures svake kat. kuće. Pošto će si kupujući na sveske po 70 filira i siromašniji moći nabaviti ovo lijepo djelo, od kojega je već izašlo sedam svezaka, preporučujemo svakomu. *Dr. Pazman.*

Tanquerey Ad. Synopsis theologiae moralis et pastoralis ad mentem S. Thomae et S. Alphonsi hodierni moribus accommodata.

Tako glasi čedni naslov velikoga djela, koje se dijeli u tri sveske. Tomus I. Theologia moralis fundamentalis. De virtutibus et praeceptis. str. LII+670 in 8°. Tomus II. De virtute iustitiae et variis statuum obligationibus. str. XX+546 in 8°. Tomus III. De Sacramentis in genere et in specie. str. XX+790 in 8°. Prvoj svesci dodan je Supplementum de virtute castitatis sa 40 str. i Motu proprio de diebus festis. Treći svezak imade više dodataka: to su ponajprije Recentiora documenta, kao dekreti 1. de Communione infirmis non ieiunis; 2. de satisfactione missarum; 3. de revalidatione in radice; 4. de sponsalibus et matrimonio (*Ne temere*); Zatim slijedi kratak tumač toga dekreta (Decreti „*Ne temere*“ brevis expositio) s odgovorima sv. Stolice na razne dvo be povodom istoga dekreta i novim pravilima za podjeljivanje oprosta od ženidbenih zapreka. Napokon dodan je istoj ovoj trećoj svesci Supplementum ad tractatum de Matrimonio, u kojem raspravlja pisac 1. De impedimento impotentiae; 2. De debito coniugali; 3. De baptizandis foetibus i

s tim u savezu de abortu et de craniotomia. Od prvog sveska najnovije je treće izdanje, od drugoga četvrto, od trećega drugo.

Ovo djelo učenoga pisca ne samo da potpuno udovoljava, već upravo zadivljuje. Od novijih pisaca, koliko god ih poznam, T. je natkrilio sve. Stogod sam čitao i našao u drugim auktorima, to sve imade i T. u svojoj „synopsi“ i osim toga mnogo stvari, koje ćeš uzalud tražiti kod drugih, pa i kod samoga Lehmkuhla, koji se smatra za najtemeljiteg novijega moralistu. Već njegova Prolegomena, u kojima podaje jasne i precizne pojmove, što je bogoslovlje moralno i u kojem savezu stoji s ostalim bogoslovskim i filozofskim znanostima, koji su mu izvori i vrela, te prikazuje cio historijski pregled, kako se ova znanost razvijala; već ta Prolegomena, velim, kazuju očito, da je sjajna upravo zgrada, u koju tako divan ulaz vodi. Da ne budem predug, ocijenit ću za sada samo I. tomus.

Kako se iz navedene razdiobe sveukupnoga gradiva u tri sveske razabira, naziva T. otprto prve općenite rasprave de actibus humanis, de legibus, de conscientia, peccatis, virtutibus: theologia moralis fundamentalis, dok se drugi autori nisu usudili odstupiti od uobičajene razdiobe moralne znanosti na generalnu i specijalnu. Pa dosljedno toj razdiobi prva mu je rasprava De ultimo fine actuum humanorum seu de fundamento moralitatis, u kojoj zgodno spaja dva velika pitanja: de ultimo fine i de norma moralitatis. Za čudo je upravo, što mnogi auktori ova dva tako važna pitanja mimolaze, ostavljajući ih etičarima, da o njima raspravljaju, ili ih samo en passant spominju. I sam Noldin obradio je veoma manjkavo pitanje de fine ultimo actuum humanorum. Pa i kad raspravlja veoma važno pitanje de norma moralitatis, ni ne spominje utilitarizam, racionalizam, stoicizam, kanizizam i independentizam: sve same moderne bludnje, o kojima se danas mora u školi govoriti.

Tanquerey-u se ne može osporiti originalnost i kad najobičnije stvari raspreda. Tako n. pr. govoreći de actibus humanis, ističe ponajprije slobodu ljudskih čina, zatim